

פרק כל היד

מתניתין:

אך אם הוא באנשים — תקציץ היד המרבה לבדוק, משום שמביאה את הבודק לידי מכשול חמור של הוצאת⁽²⁾ זרע לבטלה.

גמרא:

ודנה הגמרא: מאי שנא נשים שבדיקתן המרובה היא משובחת, ומאי שנא אנשים שהיא אכזרית?

ג-א כל היד המרבה לבדוק [באנשים — אם לא נטמאו בטומאת קרי. ובנשים — אם לא נטמאו בנידה או בזיבה].

הרי, אם ריבוי הבדיקות הוא בנשים⁽¹⁾ — משובחת היד הבודקת, שמונעת אותה מלטמא טהרות ומלהכשיל את בעלה.

יוסף [אבן העזר כג, ד] מהזוהר שחמור הוא מכל עבירות שבתורה, והכריע כן גם בשו"ע [אה"ע כג, א]. וראה בזוהר פרשת ויחי [רי"ט עב] שהמשחית את זרעו נטרד מהעולם הבא בעוון זה יותר מכל העבירות, ואין עוון שאין לו תשובה מלבד עוון זה, ובגללו אין רואה פני שכינה יותר מכל העוונות.

ובראשית חכמה [שער הקדושה יז, טו] ביאר, שאין כוונת הזוהר לומר שאין תשובה כלל לעוון הזה, לפי שאין לך דבר שאין עליו אפשרות של תשובה, וכמו שמוכח מדור המבול, שחטאם היה השחתת הזרע, כמבואר בהמשך הסוגיא, ובגמרא בסנהדרין [קח, ב] נאמר שהמתין להם הקב"ה ק"כ שנה שמא יחזרו בתשובה. אלא כוונת הזוהר היא, שתשובתו קשה. וראה שם שהאריך לבאר דרכי התשובה הנצרכים לתיקון חטא זה.

ובקריינא דאגרתא [יב"ג] כתב, שעיקר התיקון לחטא זה הוא בלימוד התורה, ובפרט יגיעת התורה בשעה שאין לו תענוג מלימודו, ולומד משום שכן צוה השי"ת. וראה עוד בבאיור הלכה [תקעא, ד"ה ת"ח] שהביא שת"ח אשר תורתו אומנותו לא יסגף עצמו אפילו על עוונות ידועים, כי התורה היא מקוה טהרה ונמשלה לאש, וכל אשר יבוא באש, וטהר.

1. אשה שיש לה וסת קבוע לראיותיה ואין דרכה לראות בזמנים אחרים, פסק השו"ע [יו"ד קצו, ט] שגם היא בכלל דין המשנה וראוי שתבדוק גם שלא בשעת הוסת. ויש להסתפק האם גם מעוברת ומינקת שכתבה הגמרא לעיל [ד, ב] שמסולקות הן מדמים, מחויבות בבדיקה, או מכיון שהוכיח הרע"א [קמא, נו] שטבע העיבור וההנקה חזק יותר מטבע הוסת ומסלק האשה לגמרי מדמים פטורות. ונראה להוכיח שפטורה מהרמב"ם [איסור"ב ח, יא] שבימי זיבה אין צריך לבדוק משום שמסולקת היא בהם, ועיין לקמן לט, א שטבע העיבור וההנקה חזק יותר מטבע הזיבה, ולכן בימי זיבה מטמאה למפרע מעת לעת אף על פי שמעוברת ומינקה אינם מטמאות למפרע. ואם כן אם בימי זיבה פטורה כ"ש שפטורות מעוברת ומינקה, ואולם בחוט השני [קצו, יד] הכריע שגם מעוברת ומינקת ראוי שיבדקו.

בעיקר דין המשנה ביארו בשבט הלוי ובחוט השני [קצו, ט] שאין כוונת המשנה לשבח אשה המרבה בבדיקות בכל שעה, שאדרבה בזה תקלקל עצמה, אלא משובחת היא המוסיפה מעט יותר מעיקר הדין.

2. חומרת עוון הוצאת זרע לבטלה הביא הבית